

Kontroll av legitimation och anmälan vid bristande yrkesutövning

Arbetsterapeut och sjuksköterska

Dokumentansvarig på politisk nivå: Programnämnd Social välfärd
Dokumentansvarig på tjänstemannanivå: Medicinskt ansvariga

Innehåll

Inledning	4
Legitimation innebär skyddad yrkestitel	4
Särskilt förordnande innebär tillfälligt tillstånd	4
Olika regler styr vad som krävs för att få legitimation	4
Jobba innan legitimation	4
Kontroll vid anställning av legitimerad personal	1
När legitimerad personal brister i sitt yrkesutövande	1
<i>När ska en anmälan göras</i>	<i>1</i>
<i>Tillsyn av hälso- och sjukvårdspersonal</i>	<i>2</i>
<i>Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd, HSAN</i>	<i>2</i>
<i>Det här gör HSAN</i>	<i>2</i>

Inledning

För vissa yrken i hälso- och sjukvården och tandvården krävs legitimation. Legitimationen ska vara en garanti för att personen har de kunskaper, färdigheter och egenskaper som krävs för yrket. Ett särskilt förordnande är ett tillfälligt tillstånd för att få jobba i yrket. Socialstyrelsen beslutar om legitimation och annan behörighet att utöva ett yrke som kräver legitimation. Inom kommunal hälso- och sjukvård gäller det yrkena arbetsterapeut och sjuksköterska.

Legitimation innebär skyddad yrkestitel

Yrkestitlarna är skyddade. Det betyder att enbart den som har legitimation eller särskilt förordnande får använda titeln eller anställas med den titeln. Det är straffbart att använda sig av en yrkestitel utan legitimation eller särskilt förordnande.

I hälso- och sjukvården får man inte använda en titel som kan förväxlas med en skyddad yrkestitel om man inte har motsvarande legitimation eller särskilt förordnande. Exempelvis lillasyster.

Särskilt förordnande innebär tillfälligt tillstånd

Ett särskilt förordnande är ett tillfälligt tillstånd för att få jobba i yrket. Det är Socialstyrelsen som beslutar om särskilt förordnande. Det kan bli aktuellt för arbetsterapeut eller sjuksköterska utbildad i annat land i väntan på giltig svensk legitimation.

Olika regler styr vad som krävs för att få legitimation

Det är Socialstyrelsen som prövar och utfärdar legitimation och särskilt förordnande för arbetsterapeuter och sjuksköterskor.

Den som är utbildad i Sverige behöver en yrkesexamen för det aktuella yrket, till exempel en sjuksköterskeexamen. Reglerna finns beskrivna i patientsäkerhetslagen.

Den som är behörig att arbeta i sin profession i ett annat EU-land kan få legitimation i Sverige enligt regler i lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer.

Den som är utbildad utanför EU eller EES kan få legitimation enligt regler i patientsäkerhetsförordningen.

Vid prövning om legitimation och särskilt förordnande gör Socialstyrelsen en kontroll mot belastningsregistret. Om en vårdgivare får information om att en icke-legitimerad yrkesutövare har begått vissa brott ska prövningen om särskilt förordnande göras av Socialstyrelsen.

Jobba innan legitimation

Den som utbildar sig eller har en yrkesexamen men ännu inte fått legitimation kan börja arbeta i hälso- och sjukvården men får inte använda yrkestiteln eller utföra arbetsuppgifter som kräver legitimation eller särskilt förordnande enligt lagar och föreskrifter.

En utbildad sjuksköterska som väntar på sin legitimation får endast arbeta som undersköterska och utföra arbetsuppgifter inom ramen för undersköterskekompetens.

En utbildad arbetsterapeut kan arbeta som rehabitör eller baspersonal med kompetens i rehabilitering men får inte själv ordinera rehabiliterande åtgärder.

Kontroll vid anställning av legitimerad personal

Anställande chef ansvarar för att inför anställning av legitimerad personal:

- Kontrollera legitimation via Socialstyrelsen
- kontrollera tillsynsärenden hos IVO

Socialstyrelsen besvarar frågor om legitimation. Uppgifterna hämtas ur registret över legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal, som finns kvar på Socialstyrelsen.

Allmänna frågor om ansökningsprocessen om legitimationer och behörigheter kan man läsa mer om på Socialstyrelsen [hemsida](#) om legitimationer och behörigheter.

Förfrågan om aktuell legitimation ställs till Socialstyrelsen:

hosp@socialstyrelsen.se.

Frågeställning: Tacksam för information om legitimation för följande person: namn + personnummer

IVO svarar på frågor om tillsyns- och klagomålsärenden finns registrerad på legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal.

Förfrågan görs via [IVO hemsida](#) där chef fyller i ett formulär om förfrågan om eventuella tillsynsärenden. IVO gör sökningar i Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnds (HSAN:s) diarium för åren 1993-2010 och i IVO:s diarium.

Informera personen om att du kommer att kontakta IVO för kontroll av eventuella tillsynsärenden. En anmälan till IVO kan vara aktuell av många olika anledningar och ska aldrig automatiskt innebära att personen inte anställs.

Chef beslutar om anställning är lämplig utifrån en bedömning av händelsens allvarlighetsgrad och kvarstående risker. Personens egen reflektion av det inträffade ska tas med i bedömningen.

När legitimerad personal brister i sitt yrkesutövande

Enligt 3 kap. 7 § patientsäkerhetslagen (SFS 2010:659) ska vårdgivaren anmäla till IVO om det finns skälig anledning att befara att en person, som har legitimation för ett yrke inom hälso- och sjukvården och som är verksam eller har varit verksam hos vårdgivaren, kan utgöra en fara för patientsäkerheten. Lag (2012:957).

När ska en anmälan göras

En anmälan/utredning ska göras när det finns skäl att befara att yrkesutövaren utgör en fara för patientsäkerheten.

Till exempel att legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal inte bedöms kunna utföra sitt yrke tillfredsställande på grund av sjukdom, missbruk eller ett upprepat åsidosättande av bestämmelser som är av direkt betydelse för patientsäkerheten. Anmälningsplikten gäller även vikarier och tidigare anställd hälso- och sjukvårdspersonal.

Vårdgivaren ansvarar för att i möjligast mån uppmärksamma hälso- och sjukvårdspersonal som kan vara i behov av extra stöd och insatser som till exempel utbildning, fortbildning och rehabilitering innan problemen blivit sådana att anmälan till IVO är nödvändigt. Rutiner för hur detta ska ske ska finnas hos varje vårdgivare.

Hälso- och sjukvårdspersonal samt den som bedriver verksamhet som står under tillsyn är skyldig att på IVO:s begäran lämna över handlingar, prover och annat material som rör verksamheten och lämna de upplysningar om verksamheten som IVO behöver för sin tillsyn.

Tillsyn av hälso- och sjukvårdspersonal

IVO har tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen. Ett ärende kan öppnas om IVO till exempel får kännedom om att någon hälso- och sjukvårdspersonal kan utgöra en fara för patientsäkerheten.

Det kan ske genom anmälningar från enskilda personer, arbetsgivare eller genom egna initiativ baserade på uppgifter från apotek, försäkringskassa, polis, domstol eller andra kanaler.

Utredning

IVO utreder enskilda yrkesutövare med utgångspunkt i patientsäkerheten och de risker som kan finnas i den enskildes utövande av yrket. Skälen till granskningen kan vara oskicklighet, olämplighet, sjukdom eller missbruk av alkohol, narkotika eller andra droger.

IVO hämtar in uppgifter bland annat från eventuella arbetsgivare, vårdkontakter och i förekommande fall från receptregistret. Den hälso- och sjukvårdspersonal som är under utredning ska ges tillfälle att yttra sig i ärendet innan IVO avgör ärendet.

Beslut

IVO kan i beslut uttala kritik mot hälso- och sjukvårdspersonal om personen har vidtagit en åtgärd eller underlåtit att vidta en åtgärd som strider mot lag eller annan föreskrift eller är olämplig med hänsyn till patientsäkerheten.

Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd, HSAN

Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd, HSAN, är en domstolsliknande myndighet som prövar behörighetsfrågor avseende legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal. Socialstyrelsen sköter handläggning och administration åt HSAN. Det innebär att de förbereder de ärenden som ansvarsnämnden beslutar om.

Det här gör HSAN

Frågor som HSAN prövar är prövotid, återkallelse av legitimation eller annan behörighet att utöva ett yrke inom hälso- och sjukvården indragning eller begränsning av förskrivningsrätt ny legitimation eller annan behörighet.

Frågorna prövas efter anmälan av Inspektionen för vård och omsorg, IVO, eller efter ansökan av den yrkesutövare som saken gäller. Även Riksdagens ombudsmän, JO, och Justitiekanslern, JK, har rätt att göra anmälan. HSAN:s beslut kan överklagas till Förvaltningsrätten i Stockholm.

HSAN inrättades 1980 och är från och med den 1 juli 2011 en nämndmyndighet.